

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Beseda o delavski zavesti

Delavska zavest pomeni že od nekadašnjega začetka in konca borbe za pravico v človeškem družabnem redu. Kajti ni dovolj, da je delavec dandanes potreben zadostne plače, potreben, da mu družba dá vse, kar potrebuje za življenje zase in kot očetu tudi za družino. To potrebo vsakdo uvideva in tudi priznava. Le redki bi bili danes tisti, ki bi si upali na kakem javnem zborovanju ali v časopisu priznati, da je na primer minimalna mezda danes za delavstvo dosti velika, da odgovarja v celoti in vsestransko delavčevemu življenju in njegovi družini. Vsak javni delavec, politična stranka ali časopis ve, da kakor hitro bo vzdrževal to trditve, je po njem. Izgubil bo potreben ugled in pri tem bo sam trpel. Kajti eden ali drugi činitelj teh vrst potrebuje tudi delavstvo bodisi kot volilca, pripadnika ali pa naročnika, in da ga ne odbije take trditve ne sme postaviti kot svoj politični ali življenjski program. Zato vsakdo priznava, da je delavec potreben zadostne plače.

Toda samo priznavanje ni še prineslo delavstvu nobenega izboljšanja. To je pa poglavje delavskega vprašanja, ki ga ne bo nihče drugi reševal ali rešil kot delavec sam. Mi dobro vemo, da ima v življenju vsak stan svoje težave. Tako se industrijec bori za svoje, da so delavske mezde čim manjše, da ga davčne obveznosti preveč ne obremenjujejo, da svoje izdelke čim dražje prodaja itd. To so gospodarska vprašanja industrijca, za katere pa se mora zanimati industrijec. Vzemimo našega kmeta ali obrtnika in druge stanove ali pa tudi inteligenta. Vsak izmed teh se po svojem trudi, da v gospodarskem življenju čim več pridobi sebi v prid.

Tu vidimo, kako se v gospodarskem vprašanju vsak stan bori po svojih močeh za svoje koristi. To nam tudi dokazuje, kako je delavec v svoji borbi za življenjski obstanek sam. Kdo naj mu pomaga? Nihče, ker vsak skrbi le zase. In vendar se delavstvo še ni znebil miselnosti, da je njemu na strani prav za prav vse. Vsakdanja strokovna borba pa nam očitno dokazuje, da je res sam in da je le samoprevara, če si delavstvo predstavlja, da ima v tej svoji borbi nešteto prijateljev. Mezda gibanja, spori z delodajalci, stavke, vse to, kar spada izključno v delavsko borbo, nam dokazuje, da je v takih primerih delavec prepuščen popolnoma samemu sebi in doseže samo toliko, kolikor si je priboril s svojo lastno močjo.

Ta dejstva so osnova delavski zavesti. Mi se vsega tega moramo zavedati v polni meri, potem bomo šele znali prav ceniti delavsko strokovno organizacijo. Šele tedaj bomo postavili svojega moža na pravo mesto in uspehi nam ne bodo izostali.

Delavec se mora zavedati, da je prav tako človek kot vsak drugi, da ima prav tako pravico do dostojnega življenja in do vseh zemeljskih dobrin, ki jih je zanj Bog ustvaril v enaki meri kot za druge, kolikor jih potrebuje za dostojno življenje. Če mu jih današnji človek ne daje, ali mu ovira pri dodelitvi plače možnost, da si jih oskrbi, moramo vedeti, da to ni prav, da je to krivično in da je naša dolžnost, da se za to pravico borimo.

Zato pa za delavca ni zadosti, da je

Vprašanje Jugoslovanske strokovne zveze in slovenskega dela Jugorasa »Zveze združenih delavcev« ni le vprašanje dveh konkurenčnih organizacij, ki tekmujeta med seboj za članstvo ali za vpliv v javnem življenju, niti ni to vprašanje kakih oseb, ki so po svojih funkcijah prizadete. To vprašanje je velikega načelnega pomena, kajti ena kot druga zastopa svojo čisto jasno opredeljeno miselnost z ozirom na delovanje in poslanstvo kršč. delavske organizacije. To smo prav dobro razumeli pri vseh stikih, ki smo jih imeli v prvem času ustanovitve ZDD. Mi smo poskušali vse, kar je bilo mogoče, da JSZ v okviru svojih načel doprinese potrebno žrtev k likvidaciji spora v katoliških delavskih vrstah. Znan je celjski sporazum, v katerem so zastopniki JSZ pristali na zahtevo ZDD, da spremeni JSZ svoja pravila glasom želja zastopnikov nove katoliške delavske organizacije. Sporazum je bil obojestransko podpisan in bi morala po njegovem sprejetju na občnem zboru JSZ likvidirati ZDD. Naša organizacija je storila svojo dolžnost, toda nasprotna stran je na ta naš korak odgovorila, da svoje obveznosti ne more storiti, češ da so se njihovi zastopniki pri celjskem sporazumu prenašli.

Ta umik zastopnikov ZDD je bil značilen za vse nadaljnje prizadevanje likvidacije tega vprašanja. Iz tega sledi, da ne gre tu za nikako korekturo ali poplavljanje Jugoslovanske strokovne zveze, ampak da gre za njo samo. Kajti ves nadaljnji boj proti JSZ v najrazličnejših oblikah je streljal za tem, da se JSZ razbije in vse njeno članstvo enostavno prestopi v vrste ZDD. Boj proti JSZ pomeni vseskozi likvidacijo osnovnih načel JSZ odnosno krščanskega socialnega gibanja, katerega je pred 46. leti ustanovil pokojni dr. Janez Evangelist Krek.

Osnovna misel krščanske socialistične gibanja je svobodna in neodvisna borba krščanskega delavstva za gospodarski in moralni dvig vsega slovenskega delovnega ljudstva. To načelo je poudaril že papež Leon XIII. v svoji veliki socialni okrožnici »Rerum novarum«, kjer priporoča svobodne krščanske delavske strokovne organizacije, prav tako pa tudi dr. Jan. Ev. Krek, ko pravi, da mora biti delavsko gibanje neodvisno bodisi od časopisja, organizacij ali političnih strank. In če je Jugoslovanska strokovna zveza vseskozi zastopala to načelno stališče, je delala samo v duhu Leona XIII. in dr. J. Ev. Kreka.

To načelo je pa danes za vsakogar, ki hoče dosledno in res uspešno reševati delavsko vprašanje, nujno po-

dostojnega življenja potreben, da je potreben večjega zaslužka, ki je podlaga njegovemu življenju, ampak mora biti tega tudi vreden. To bo le takrat, kadar se bo za svoje pravice tudi boril z zavestjo v srcu, da mu te pravice po vseh božjih in človeških postavah tudi pripadajo. Ta delavska zavest nam naše življenje in njegov namen pokaže v pravi luči. Ni delavec zato na svetu, da gara le za druge, ki ga po svoji kapitalistični miselnosti izkoriščajo kolikor morejo, ampak je človek, enakovreden činitelj v človeški družbi, z istimi pravicami in dolžnostmi kot vsakdo drugi. Da današnja

trebno, kajti če delavsko gibanje v svojem načelnem in praktičnem delu ni dosledno, potem ni delavsko gibanje in boljše je za družbo in za načela, ki jih hoče zastopati, da tako delavsko gibanje preneha s svojim delovanjem. Silno važno je to predvsem za organizacije, ki hočejo biti krščanske. Tu ne gre toliko za organizacijo kot za načela, oziroma za krščansko idejo, ki pri vsaki omlednosti silno trpi na svoji aktivnosti. Poglobimo se vsi v stvarnost in kmalu bomo razumeli vso bridko resnico te naše trditve.

Zivljenjska naloga Jugoslovanske strokovne zveze, oziroma širše vzeto, našega kršč. soc. delavskega gibanja, ima po svoji delavski in krščanski pripadnosti svoje osnove v človeku — stvarstvu božjem. Njegov gospodarski in duhovni dvig je naša magna charta. Kjer koli se dela delavcu krivica, pa bodisi v podjetju ali izven njega, v zasebni družbi ali pa v javnem življenju, gre naše skupno stremenje za tem, da se odpravi. Delavec mora imeti zavest, da ima iste pravice pod božjim soncem kot vsakdo drugi, da ima isti življenjski cilj kot drugi. Da more naše gibanje vršiti to svojo veliko nalogo, mora biti svobodno in neodvisno. Posebno dandanes, v času, ko gospoduje materializem nad človeško družbo, ko je duhovna razbitost ravno zaradi materialistične miselnosti današnjega človeka tako velika, da človek že težko najde vir večne Resnice in Pravice, je tako gibanje edina rešitev za delovanje človeka.

Popolnoma razumljivo je, da je naše dosledno krščansko delavsko gibanje za današnjo človeško družbo neprijeten gost. Ne čudimo se, da je ta družba ustanovila proti Jugoslovanski strokovni zvezi svojo lastno delavsko organizacijo, ki naj odgovarja njenemu življenju in njenim potrebam časa. Le čudimo se vsem nasprotovanjem in doslednemu stremljenju po uničenju kršč. soc. ideje med Slovenci, saj vemo, da bi bil pravi čudež v Evropi, če bi bili Slovenci izjema v splošnem razvoju časa, ki kraljuje dandanes ne le nad Evropo, ampak nad vsem svetom. »Čas je tak«, se marsikdo izgovarja in tolaži samega sebe, ko caplja po stopinjah sedanjega časa, čeprav čuti v svojem srcu in v svoji vesti, da to le ni prav.

Mi se dobro zavedamo, da je »čas« v resnici »tak«, zato tudi potrpežljivo prenašamo vse udarce, vemo pa tudi, da so krščanska načela o človeku in njegovem poslanstvu povsem drugačna. Prepričani smo, da je po svetu še mnogo ljudi, ki prav tako mislijo kot mi, vemo, da naša krščanska med-

družba tega delavcu ne priznava, je v prvi vrsti vzrok delavca sam, ker se je v svoji nevednosti pustil, da so z njim delali, kar so hoteli. Delavska nezavednost, njegova brezbriznost ter malomarnost so vsemu temu krivičnemu postopanju vzrok. Ako pa bo delavec znal ceniti samega sebe, svoje življenje in svoje delo, tedaj bo v to krivično družbo postavil svojega moža, ki ne bo ustvarjal le sebi lepših dni, ampak bo s tem svojim delom presnavljal tudi vso človeško družbo, ki bo zopet slonela na načelih pravice in resnice. S tem delom bo delavec odločilno vplival tudi na rešitev vseh tež-

narodna organizacija prav tako misli, dela prav v tem pravcu kot JSZ in da bo prišel čas, ko bo človek žalibog šele po trpljenju in težkih preizkušnjah spoznal, da je njegova rešitev prav v teh načelih, ki jih mi zastopamo v življenju in v naši vsakdanji borbi.

Priznamo, težka je borba za uveljavljanje krščanske miselnosti v današnji kapitalistični družbi, toda pomembna. Mnogo zahteva ta velika naloga od nas samopremagovanja, odpovedi, potrpežljivosti in prave askeze, toda zato bodo uspehi tem lepši. In zgodovina našega gibanja? Ali ne govori od strani od strani samo o teh vrlinah naših tovarišev. Nosilec našega gibanja po rudarskih, plavžarskih, gozdnih in industrijskih revirjih so se vseskozi samo žrtvovali za veliko kršč. soc. idejo. Nikdar niso poznali počitka, ne uživanja in lagodnosti, ampak samo delo in žrtve. Prav zaradi teh še živi JSZ in bo živela, dokler bo slonela na večnoveljavni načelih pravice in resnice. Zato pa tudi nas ne moti nikako nasprotovanje, ampak nas notranje le še poglablja, na zunaj pa združuje iz dneva v dan v močnejšo armado borcev, ki se preko viharjev današnjih dni bori za uveljavljanje živega in dejavnega krščanstva v človeški družbi. Ž.

Kdo razpada!

Dan za dnem se našim članom od raznih gospodov pripoveduje, da JSZ članstvo zapušča in prehaja v edino pravo in od vseh (samo delavcev ne) priznana katoliško strokovno organizacijo ZDD.

Seveda naše članstvo tega ne jemlje resno, ker ve, koliko so take in enake vesti vredne. Ako bi že bilo na tem res kaj resnice, bi vendar morali biti podatki in rezultati volitev obratnih zaupnikov vsaj malo drugačni. Položaj pa je ravno obraten. V obratih, v katerih smo mi vodili volitve obratnih zaupnikov, je lani ZDD dobila 72 zaupniških mest — letos pa samo 17. Seveda bo kdo ugovarjal, češ, letos ni ZDD šla na volitve. V kolikor vemo, se je ZDD potrudila in povsod, kjer so bile volitve razpisane, šla na volitve, le da v mnogih obratih več na volitve ni mogla računati, ker jo je članstvo zapustilo.

Kjub vsem težavam je tudi letos JSZ v tem pogledu svoje pozicije povsem ohranila in celo nekoliko napredovala.

kih vprašanj današnje dobe, pod katerimi ječi podzavestno človeški rod in si sam kot tak ne zna pomagati.

Tovariši! Ob mislih na letošnji prvi maj, na praznik dela, njegove časti in slave, ki je vir sreče in blagostanja za vso človeško družbo, naj nam srce kipi veselja do novih borb za zmago pravice in resnice. Posebno mi, krščanski socialisti, smo po svoji delavski in krščanski zavesti dolžni, da s svojim neutrudnim delom postavimo v človeško družbo zopet simbol večne pravice in resnice, Kristusa, ki je prišel na svet in trpel zato, da je človeški rod odrešil pred propastjo.

Strokovna poročila —

Uspehi meznega gibanja pri Združenih papirnicah

Po daljšem času je prišlo tudi pri nas do resnih razgovorov za izboljšanje delavskih zaslužkov. Draginja je tako rapidno naraščala, da s svojimi služki nismo mogli več kupiti enakih količin kot prej. Res je, da je sedaj zaposlitev dobra in da se tudi to nekaj pozna. Res je pa tudi, da smo ob pomanjkanju dela trpeli pomanjkanje ali pa delali dolge ure.

Po dveh konkretnih razgovorih, in sicer 24. aprila in 8. maja je prišlo do zaključnega zapisnika, ki nudi delavstvu obeh obratov v Vevčah in Goričanah tele ugodnosti:

1. Vsakemu delavcu in delavki se prizna nadaljnja draginjska doklada 3 din za vsak delovni dan, tako da dobi sedaj vsak pod 7 din draginjske doklade za vsak delovni dan.

2. Večina meznih kategorij se je na novo uredila oziroma zaokrožila, tako da so sedaj deljive skozi 25 in so dobile 3 kategorije po 5 par na uro, 2 kategoriji po 10 par, 4 kategorije po 15 par in 3 kategorije po 20 par pribitka na dosedanje urno mezdo. Ta zaokrožitve je zajela v Vevčah 270 delavcev in delavk. Mesečni efekt znaša v Vevčah ca. 7.500 din, v Goričanah pa 5.000 din.

3. V obeh obratih se je prevedlo, tako v Vevčah 45, v Goričanah pa okrog 30 delavcev v višje kategorije z mesečnim efektom ca. 6.000 din.

4. Plačane letne dopuste se je izboljšalo, tako da dobi vsak delavec in delavka, ki je že 6 let zaposlen v podjetju, 4 dni plačanega dopusta na leto, ki se potem vsako leto zviša za en dan do največ 6 dni. Za delavstvo

pa, ki še nima 6-letne zaposlitve, pa velja 3-dnevni letni dopust.

5. Delno se bodo preuredile tudi premije, s katerimi je dana možnost zaslužiti nad urno mezdo najmanj 16% pa 35, 40, 46, 50 ali 60%. Uvedle se bodo še nekatere nove premije, tako v brusilnici, klejski kuhinji, pri kolodrobih, v pripravljalnici luga in za strežaje motorjev na Fužinah. Te zadnje so zaenkrat še obljuba.

S tem smo zaključili to mezdno gibanje, ki ga je prav za prav povzročila predvsem draginja, v drugi meri pa tudi konjunkturna papirne industrije, ki je nastala z vojno v Evropi in pa z organizacijo papirnega kartela, ki je s precejšnjo močjo nastopil na jugoslovanskem trgu.

Po našem računu znaša mesečni efekt tega gibanja ca. 70.000 din ali 10%. Skupno smo torej dobili v decembru in sedaj okrog 21% izboljšanje naših zaslužkov.

Na tem mestu se nam zdi primerno poudariti, da gre tudi gospodom, ki so prisostvovali razgovorom s strani podjetja, vse priznanje, da so na delavske zahteve v precejšnji meri pristali in tako omogočili miren zaključek tega meznega gibanja.

Za nas pa velja kot doslej vedno geslo, oklenimo se še bolj svoje organizacije, ki nam je porok, da bomo potem nje izvojevali in dosegli za delavstvo boljše in človeka vredne življenjske pogoje. Ta organizacija, ki to nalogo dosledno vrši, pa je Jugoslovanska strokovna zveza, katero se vsi oklenimo.

Tudi nameščenci tvrdke Sever & Comp stavkajo

Dne 9. t. m. se je vršila pri mestnem poglavarstvu druga poravnalna obravnava med podjetjem Sever & Co. in nameščenci. Podjetnik je ostal gluha za zahteve nameščencev, čeprav ga ne bi bila ugoditev stala niti dinarja. Ze pred drugo obravnavo je odpovedal dvema nameščencema, ki sta celo njegova nečaka. Seveda, največji greh je, če se upa celo sorodnik organizirati in nekaj zahtevati. Poprej pa je moral podjetnik spraviti v žep še blamažo, ko mu je nečak njegovo nemoralno ponudbo, da mu občutno zviša plačo, če izstopi iz organizacije, tako odklonil, kot se to značaju spodobi.

Vsi znaki so kazali, da hoče podjetje vsem organiziranim odpovedati službo. V maju bi morali vsi izrabiti dopuste. Sporazum ali dogovor o nastopu dopustov, kot to predvideva obrtni zakon, se sploh ni dopustil. Pa kaj bi se gospod dogovarjal s hlapci, kakor je podjetnik ponovno označil svoje uradnike zastopniku oblasti. V tem pa je gospod podjetnik vendar prišel v navzkrižje s splošnim pojmovanjem izraza hlapec. Ali se mu ne zdi, da se s tem izrazom ne označujejo pokončne osebe, ki možko in odkrito nasproti vsakomur zahtevajo svojo pravico, nasprotno pa tako oznako zaslu-

žijo ljudje, ki se ob vsaki priliki s svojim zavitem repkom drgnejo ob gospodove hlače. In če takega repkača ne pogledaš dovolj lepo, ti je že zagrozeno z odpustom.

V takem vzdušju naravno ni bilo več mogoče vztrajati. Kadar te take stvari glodajo in žrejo leta in leta, ko nisi varen nobeno uro pred zopetno intrigo, kadar se tvoj interes do mirnega dela in iniciativa cenita le v zvezi z obtožbami, intrigami in sumničnji ostalih, tedaj tako životarjenje pomalem izgublja smisel in te prisili, da se odrečeš še koščku kruha, ali pa svojo osebnost poteptaš v blato. Severjevi nameščenci so si možko izbrali prvo in stopili še isti dan, to je 9. tega meseca, v štrajk. V tem njihovem stanju naj jih krepi zavest, da so v obrambi svoje časti in stanovske zavestnosti ravnali kot možje — ne pa kot hlapci.

Čudimo se pa, da je tudi v teh dneh podjetniku tako lahko izigravati splošno narodno zapoved, ki mora biti v današnjih časih Slovincem prva, da se namreč koncentrirajo vse naše socialne sile k uspešnemu skupnemu delu. Ali naj tako postopanje našo narodno skupnost krepi?

Podpore družinam vpoklicancev na orožne vaje

Ministrstvo vojske in mornarice razglasa:

Ker so se v zadnjem času pojavili primeri nepravilno dodeljevanih podpor rodbinam obvezancev, poklicanih na vežbo, ali neposrednih in nedovoljenih intervencij poslovnih in drugih ljudi, je potrebno, da bi se izognili nepravilnostim, izkoriščevanju in zlorabam, da vedo družine poklicanih na vežbo tole:

Družinam vseh onih obveznikov, pozvanih na vežbo, ki so zaradi tega ostale brez nujno potrebnih sredstev za življenje, je zagotovljena državna podpora, kakor jo določa uredba o podpori družinam oseb, pozvanih na vežbo, katero je uveljavila kr. vlada dne 5. oktobra 1939 in je bila objavljena dne 4. oktobra 1939.

Po tej uredbi je odrejena dnevna podpora, ki se razlikuje po krajih draginje, poleg tega pa se vsem tem družinam daje dodatek za vsakega posameznega otroka do 16. leta.

Za zahtevanje te podpore je predpisana vložitev prošnje pristojni občini, odnosno mestnemu poglavarstvu in sklepajo o dodeljevanju podpore odbori, ki so bili v ta namen ustanovljeni pri vseh okrajnih sodiščih, in sicer brez kakršne koli intervencije in katerega koli posredovanja.

Izredna podpora.

Poleg podpore, ki je odrejena po tej uredbi, je ministrski svet na posebno izrecno zahtevo ministra vojske ter mornarice sklenil:

da se vsem siromašnim družinam, katerih hranilci so bili pozvani na vojaško dolžnost in ki so sedaj ostale brez potrebnih sredstev za življenje, takoj izda izredna enkratna podpora 150 din za vsako družino;

da se ta podpora izda neodvisno od podpore, ki se daje na osnovi uredbe o podpori družinam oseb, ki so bile pozvane na vojno vežbo;

da se ta izredna podpora 150 din

Za 25 milijonov din zaostankov pri ljubljanskem OUZD

Iz letnega poročila o poslovanju ljubljanskega OUZD-a za leto 1939. je razvidno, da so delodajalci ostali uradu dolžni na prispevkih za socialno zavarovanje nad 25 in pol milijona dinarjev, to je ravno eno četrtino vseh predpisanih prispevkov za zavarovanje OUZD-a. Ker plačajo polovico prispevkov za socialno zavarovanje delavci in nameščenci sami, je tedaj v navedenem znesku 12,75 milijona din, kateri so bili delavcem za zavarovanje odtegnjeni — pa po delodajalcih zadržani. To se pravi, da imajo delodajalci od strani prispevkov delavcev, ki so jih plačali za zavarovanje brezobrestno posojilo. Ako delodajalci ne odračunavajo morda takoj ko zapadejo v plačilo svojega dela prispevkov, pa bi brezpogojno morali plačati to, kar odbijejo delavcem. Ali ne gre tu dejansko za utajo tujeja premoženja in to imovine socialnega zavarovanja, ki istočasno skoraj nima potrebnih sredstev, da bi krilo svoje tekoče obveznosti. V resnici je

to socialni škandal, da se okoriščajo delodajalci z denarjem delavcev, ki je namenjen za njihovo zdravje. Čudimo se, da oblast vse to tako mirno gleda. Pa ne samo to. Urad je moral uvesti prisilno izterjavo prispevkov za 52 milijonov dinarjev, tedaj za polovico vseh prispevkov, ki so predpisani na področju ljubljanskega OUZD za njegove zavarovance. Stroški za te izterjave so znašali 1.200.000 dinarjev — tedaj ravno toliko, za kolikor je bil lani OUZD pasiven.

Predlagamo, naj urad objavi vse tiste delodajalce, ki se okoriščajo na račun zdravja in življenja 100.000 naših delavcev.

Predvsem pa bi morali v upravo teh zavodov priti pravi in resnični predstavniki tako od strani delavcev kot delodajalcev. Tudi to bi namreč uradu dalo drugačno lice, kot ga ima sedaj z imenovanimi gospodarji. Zato dajte že vendar volitve za delavsko socialno zavarovanje!

Stanje zaposlenega delavstva

V februarju 1940 je bilo pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev zavarovanih 666.148 delavcev, od teh 463.355 delavcev in 202.703 delavk. Nasproti januarju 1940 je porastlo število zaposlenega delavstva za 51.104, ko je na drugi strani nasproti februarju 1939 število zavarovanega delavstva za 14.372 zavarovancev nižje.

Od skupnega števila zavarovanih delavcev pri SUZOR-ju odpade na banovino Slovenijo 102.573 ali 14,40 odstotkov, od teh je 62.769 ali 61,11 odstotkov moških in 39.804 ali 58,82 odstotkov žensk. V tem številu pa so vracunani tudi zavarovanci bolniške blagajne Merkur, in sicer 976 nameščencev.

Na področju banovine Hrvatske je bilo zavarovanih 215.577 (32,06%) delavcev in nameščencev, od teh moških 144.435 (67,65%) in žensk 69.144 (32,35 odstotkov). V vseh ostalih banovinah je bilo zavarovancev 349.998 (52,54%),

od teh delavcev 256.245 ali 73,21% in žensk 93.755, to je 26,79%.

Iz teh številk pade v oči, da imamo pri nas največji odstotek žensk v tekstilni industriji.

Število zavarovanih delavcev v starosti pod 18 let z dnevnim zaslužkom do 8 din je bilo 69.472 (po večini vajenci), z dnevnim zaslužkom do 24 din je bilo zavarovanih 255.790, od 24 do 34 din 131.020 delavcev, od 34 do 48 din 103.645 in z zaslužkom nad 48 din 108.221 zavarovancev.

Cela tretjina vseh zavarovancev ne zasluži dnevno 24 din. Le dobrih 200 tisoč delavcev pride s svojimi dnevnimi zaslužki nad 34 din na dan. Četrta milijona — toliko je namreč delavcev z zaslužkom pod 24 din dnevno gotovo ni, da bi bili to vsi vajenci — tedaj ne prejme niti po uredbi o minimalnih mezdah določenih plač.

To vprašanje zahteva od strani delavcev in odločujočih činiteljev nekoliko več pozornosti.

Kategorizacija zavarovancev

V delavskem zavarovanju na splošno velja načelo, da se uvršča zavarovane v tisti mezdni razred, v katerega spada po svojem zaslužku v denarju in naravi. Pri nekaterih vrstah zavarovancev se je pa pokazala potreba, da se določi mezdni razred za vso vrsto-kategorijo. Katere stroke pa so to:

Služkinje se uvrščajo na področju Slovenije v 4. mezdni razred (m. r.), če so zaposlene v Ljubljani ali v Mariboru, izven teh mest pa v 5. m. r. Ker gre precej služkinj v službe tudi na jug, naj povemo, da se uvrščajo služkinje, zaposlene v Beogradu, Zagrebu, Zemunu, Novem Sadu, Osijeku, Sarajevu, Nišu, Kragujevcu, Sušaku, Petrovaradinu, Skoplju, Subotici in v Somboru v 5. m. r. V višji mezdni razred služkinje nikjer ne more biti uvrščena.

Najbolj so se menjavali predpisi glede zavarovanja postrežnic in hišnic. Zadnji in sedaj veljavni predpis se glasi. Postrežnice, ki so zaposlene v hišnem gospodinjstvu redno in stalno, to je če delajo neprenehoma osem dni, so zavezane zavarovanju ne glede na višino plače in se uvrščajo v mestih in večjih krajih v 4. m. r., na ostalem področju okrajnih uradov pa v 5. m. r. Hišnice, ki imajo stanovanje (od hišnega lastnika na račun plačel) in niso zavarovane za kako drugo morebitno zaposlitev, se uvrščajo v 4. m. r. Ti razredi se odrejajo ne glede na to, koliko zaslužijo možje postrežnic in hišnic. Zavarovanju torej niso

zavezane postrežnice in hišnice, najete v službo samo za nekaj dni in ki so tudi plačane sproti za vsako nekajdnevno zaposlitev. Tiste, ki so najete za stalno in ki so plačane od meseca ali tedna, pa morajo biti zavarovane, čeprav delajo pri enem in istem delodajalcu samo po nekaj ur na dan.

Kategorizacija je odrejena deloma tudi za uslužbenice, zaposlene v javnih lokalih (gostilnah, kavarnah, restavracijah itd.), in sicer na ta način, da se uvrščajo v krajih na sedežih okrajnih uradov, v mestih z nad 20 tisoč prebivalci in v kopališčih, in sicer samo tisti, ki so zaposleni v lokalih I. in II. vrste in to plačilni natakariji v 12. m. r., ostali pa v 8. m. r., razen če že po svoji plači v denarju in naravi ne spadajo v višji mezdni razred. V zadnjem primeru se zavarujejo po dejanski plači. Plačilni natakariji izven navedenih krajev, ki pa imajo stalno plačo ali so brez nje, se morajo zavarovati en razred višje kot ostali uslužbenici istega lokala. Sicer se uvršča drugo gostinsko osebje v javnih lokalih po dejanskih zaslužkih. Tako dobljenemu mezdному razredu se mora dodati še en mezdni razred na račun napitnine. To zadnje pa ne velja v primerih, ko je napitnina izrecno prepovedana.

Strokovno pomožno osebje v javnih bolnicah in zdravstvenih ustanovah, to je bolničarji, bolničarke, pomožne sestre itd. se uvrščajo v 8. m. r. Pri poljedelskih strojih zaposleni strojniki se zavarujejo v 10. vlagaci pa v 8. m. r.

Končno je še kategorizacija vajencev ter mladih delavcev. Nanje nanašajoči se predpis se glasi: V 1. m. r. se uvrščajo zavarovanci, mlajši od 18 let z zaslužkom na dan do 8 din in vajenci mlajši od 18 let. Vajenci, stari nad 18 let kot tudi mladi delavci s plačo nad 8 din na dan se uvrščajo v višje mezdne razrede po višini prejemkov v denarju in naravi.

Vrhovci

Vse delavce opozarjamo na podružnico brivnice g. Doležala. V tem lokalu imate na razpolago vaš časopis »Delavska pravica«.

Do naših krajev

Vevče

Pojasnilo uredništva. V 20. številki »Delavske pravice« smo objavili dopis iz Vevč, v katerem je bil napaden novi tehnični vodja g. inž. dr. Krofta. Ta dopis je prišel v list brez vednosti skupine JSZ v Vevčah. Priznavamo, da nismo bili dovolj pozorni na vsebino dopisa, pa tudi na podpisnika dopisa, ker bi sicer dopisa ne priobčili. To pojasnilo priobčujemo zaradi tega, ker nismo imeli namena žaliti g. inž. dr. Krofta in mu tudi ne delati krivice.

Uredništvo.

Kozarje

Zdi se potrebno, da obvestimo delavstvo Dobrove, Brezovice in Viča, da je začel delavstvu naklonjeni Anžič (Artač) delati v mehanični delavnici ob Tržaški cesti. Tam se izvršujejo vsa popravila in dobite tudi dobra nova kolesa. Poglejte med male oglase! Svoji k svojim!

Planina pri Rakeku

Članstvo naše krajevne skupine lesnega delavstva v Planini opozarjamo, da bo v nedeljo 19. maja 1940 ob 3 popoldne na Planini članski sestanek. Lokal, kjer bo sestanek, bodo sporočili zaupniki. Vse člane prosimo, da se sestanka brezpogojno v polnem številu udeležijo. Kot zastopnik centrale bo prišel tov. Bore iz Duplice.

Trbovlje

Za zvišanje draginjskih doklad rudarskim upokojencem. Na večkratne urgence JSZ pri Glavni brat, skladnici kakor tudi Delavske zbornice in upokojencev samih pri banovini je rudarsko glavarstvo sklicalo predmetno ankesto 8. t. m. Na ankesto je bila objavljena Delavska zbornica, Zveza industrijcev in posamezni industrijalci, delavske strokovne organizacije in II. rudarska skupina. Ankesta je razpravljala v prvi vrsti, kako odpomoči zaradi naraščajoče draginje staroupokojencem in kako izenačiti v pokojninah nove in stare na podlagi pravil bratovske skladnice § 164, ki določa, če se draginjske razmere bistveno izpremenijo, se po razpoložljivih sredstvih temu primeroma zvišajo tudi pokojnine. Ker pa je naša brat, skladnica pasivna v starostnem zavarovanju že nekaj let, je bilo treba iskati finančna sredstva izven okvira skladnice vsaj za prvo nujno pomoč starim upokojencem. Delavsko zastopstvo je predlagalo, da se zvišajo sedaj obstoječe pokojnine in doklade starim upokojencem vsaj za 50 odstotkov. Potrebna denarna sredstva naj se dobe iz bednostnega fonda, glavne bratovske skladnice in z enkratnim prispevkom industrije po ključu sorazmernega prispevka. Za to povišanje od 1. I. 1940 bi bilo potrebno 1.160.000 din. Za izenačenje novih upokojencev, katerim so bile pokojnine zmanjšane zaradi pasive bratovske skladnice, naj bi se našlo kritje iz banovinskega bednostnega fonda, 50 odstotkov vplačane preračunu, in s posebnim davkom industrije prodanega produkta po 1 din od tone, to je rudarske in plavžarske industrije. Zaradi prve točke je upati, da se bodo stari upokojenci vendar zasmilili oblasti in industriji, da jih ne puste pomreti od glada, ker z mesečnim dohodkom 90 do 120 ali 150 din gotovo živeti ne morejo, zlasti ne, ker imajo nekateri še številne družine. Zaradi druge točke obravnavane pa je potrebna soglasnost ministra za rube in šume in se je predlagalo poslati resolucijo, da se čimprej skliče ministrska anketa, ki bi to vprašanje rešila. Čudno pa je na tej anketi izvenela izjava zastopnika banovine, da bo dala banska uprava za enkratno nujno pomoč starim upokojencem samo 100.000 din, dočim plačajo delavci in nameščenci 60 odstotkov vsega k preračunu bednostnega sklada, ki je bil določen za preračunsko leto 1940/41 8.500.000. Teh 60 odstotkov plačajo samo delavci in nameščenci rudarske in plavžarske industrije, za katero pomoč upokojencev tudi gre. Prejšnja leta se je denar bednostnega sklada dodeljeval za javna dela po občinah, za pomoč po toči oškodovanim kmetom, za poplave in drugo. Vse to je delavstvo, ki tukaj največ plačuje, obravnavalo, da naj se daje tja, kjer je potreba. Ko pa sedaj potrebujejo rudarski upokojenci iz tega sklada najmanj en milijon dinarjev, se gotovo vpraša tisti del, ki plačuje, kako je mogoče, da dá banovina samo 100.000 din. Odločno zahte-

vamo dotacijo enega milijona din, ki ga potrebujejo rudarski delavci, da morejo vsaj živeti. Ta denar je od rudarjev in dajte ga njim.

Sestanek strokovne skupine rudarjev bo v ponedeljek 20. t. m. ob 5 popoldne v tajništvu. Po sestanku bo seja zaupnikov organizacije, na kateri bo razgovor o važni zadevi. Prosimo, da se sestanka in seje udeležijo vsi člani in zaupniki.

Določen prispevek za KDM, sklenjen na občnem zboru, prosimo članstvo, da ga plača skupno, ne pa po mesecih, in to vsaj v mesecu juniju tega leta pri članarini blagajniku.

Radeče

Delavstvo obeh tovarn, to je papirnice in »Pete«, je imelo v nedeljo 5. maja v hotelu »Jadranc« svoj članski sestanek. Sestanek je bil prav dobro obiskan. Seveda smo pogrešali še precej tovarišev in tovarišic. Na sestanku so poročali voditelji krajevnih organizacij, zastopnik centrale pa o zadnjih pogajanjih v tovarni »Peta« in o pomenu strok. organizacije. Delavstvo je znano, da je bila pot delavske strokovne organizacije zelo trnjeva v tovarni »Peta«. V začetku je vodstvo tovarne ni hotelo priznati in je podvzelo vse korake, da bi jo bilo onemogočilo. Toda delavstvo je vzdržalo. Zaradi tega je sprevidelo tudi lastništvo tovarne, da je nesmiselno voditi borbo z delavstvom proti njegovim osebnim krivicam. Končno je prišlo do osebnih razgovorov in je delavstvo doseglo zvišanje plač od 10 do 15 odstotkov. S tem poviškom se je delavstvo začelo zadovoljilo. Upamo pa, da se tudi lastništvo zaveda, da ne more delavstvo ostati samo pri tem povišku in da bo v doglednem času pristopilo k ponovni regulaciji plač. Delavstvo tudi upa, da bo vodstvo v bodoče vsa vprašanja, ki se tičejo delavstva, urejalo skupno z delavskimi zastopniki in da se ne bo več borilo proti strahovom, ki jih ni. Kar se pa tiče papirnice, je važno to, da je osnovalo delavstvo parski sklad. V ta sklad se bodo stekali dohodki od plač delavstva. Namreč tisti denar, ki bo šel

preko dinarja, to je tiste pare pridejo v ta sklad. Denar tega sklada bo pa upravljal poseben odbor in se bo porabljal za podpore tovarišem in tovarišicam, ki bi prišli zaradi boleznih ali kake druge nesreče v težak gospodarski položaj. Tej akciji je naklonjeno tudi vodstvo tovarne in bo tudi ono prispevalo v ta sklad. S tem je pokazalo vodstvo razumevanje za potrebe svojega delavstva, za kar smo mu zelo hvaležni. V naši tovarni kaže delavstvo lepo razumevanje za organizacijo in je skoraj stoodstotno organizirano. Pri nas ni nobenih takih razprtij, da bi se šli razne organizacije in s tem slabili moč delavstva. Na sestanku smo sklenili, da bomo imeli redne mesečne sestanke, na katerih bomo razpravljali o podrobnem strokovnem delu in o delavski socialni zakonodaji. Na te sestanke opozarjamo članstvo že sedaj in priporočamo, da se jih udeležuje točno in v velikem številu. Sestanek sam pa je pokazal, da delavska zavest med radeškimi delavstvom vedno bolj napreduje.

Kranj

V nedeljo 19. maja 1940 ob 9 popoldne bo v prostorih gostilne Lukež v Kranju tečaj za obratne zaupnike kranjskega okrožja JSZ. Vse kranjske skupine JSZ in tudi tržiško skupino opozarjamo, da se obratni zaupniki, ki so bili pri zadnjih volitvah izvoljeni na naših kandidatnih listah, tega važnega tečaja udeležijo. Tečaj se bo pričel točno ob 9 dopoldne.

Zahvala. Vsem znancem, prijateljem in sorodnikom se zahvaljujem za svojo skrb in tolažbo ob priliki boleznih in smrti mojega moža Franca Mejača. Posebno zahvalo sem dolžna č. sestram, zlasti č. sestri prednici in pa g. vikarju Blažu, katera sta požrtvovalno skrbela zanj, posebno ob njegovih zadnjih uri. Iskrena hvala načelnstvu, članom in članicam Jugoslovanske strokovne zveze iz Kranja in Vevč, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti; JSZ in igralski družini v Delavskem domu najlepša hvala za krasne vence, prav tako se zahvaljujem tov. Pangeršiču za pretresljiv govor ob odprtem grobu kakor tudi Glasbenemu društvu za žalostinke, nadalje vsem stanovalcem Delavskega doma in vsem, ki ste prihтели od blizu in daleč k zadnji poti mojega moža!

Apolonija Mejač.

Delavsko združništvo

V ponedeljek 6. t. m. je bilo občni zbor Prve delavske hranilnice in posojilnice. Omeniti je treba, da so bila na tem občnem zboru sprejeta nova pravila, ker jih predpisuje novi zakon o gospodarskih zadrugah. Važen sklep je bil sprejet tudi za obrestno mero posojil. Ker je naša hranilnica in posojilnica delavska in ker je hotel pokojnik Krek tako združništvo, ki bo bližnjemu v pomoč in ne v izkoriščanje, smo znižali obresti novih posojil od 7 na 6 odstotkov. Vloge pa bomo še nadalje obrestovali tako kot druge hranilnice. S tem sklepom smo se približali za en odstotek pravemu združništvu in prav tako smo se oddaljili za en odstotek bančnemu oduštvu. Napredovali smo. V preteklem poslovnem letu je znašal denarni promet 1.520.837 din. Lepa številka je to! Zadržnikov imamo 179. Med skoraj samimi delavci imamo 194.514 din posojil.

Ponosni smo. Ako pogledamo takole letno poročilo in vidimo, kako lep razvoj se doseže že v enem samem letu in to med delavstvom, ki večsah obupa in misli, da se ne da nič pomagati med seboj, se nam nehote vsiljuje ponos. Vidimo tudi, da bi se dalo še mnogo narediti, če bi le delavstvo hotelo s tisto skrivnostjo delovati, ki jo je postavil pokojni Krek: Začeti je treba! Mnogo je treba žrtvovanja, to je res. Treba je delati za druge in za vse. Kako pa mislite, da Prva delavska hranilnica in posojilnica uspeva? Takole: Delavci in delavke vložijo svoje skromne prihranke namesto v meščansko podjetje raje v svojega (seveda samo tisti, ki so delavsko zavedni)! Drugi, zopet delavci, prosijo posojil, ker jih marsikje — posebno zavedne delavce — odklanja. Pa tudi zato se obračajo k svojemu denarnemu zavodu, ker upajo, da bodo bolje postreženi in prej uspeli. Vsakemu tudi tukaj ni mogoče ustreči. Že samo zato ne, ker vlagajo denar le zavedni pokretači, a posojila želijo dostikrat najprej tisti, ki za delavsko skupnost niso še skoraj nič, eni pa prav nič storili. In končno, da vse to obsežno poslovanje mnogo pisarniške-

ga dela, ki ga zopet požrtvovalno in brezplačno opravijo uslužbenci, ki so delavsko zavedni. Danes, ko je naš promet že milijonski, je to delo komaj še zmagovati s samo požrtvovalnostjo.

Zato smo napisali te vrstice, da boste, delavci, svoje naloge razumeli in se oprijeli dela, ki je delavnemu ljudstvu v korist in rešitev.

Zdravniški pregled vajencev

Z rešenjem banske uprave VI številka 9559/2 z dne 6. aprila 1940 je odrejeno, da bodo namesto banovinskih in šolskih zdravnikov pregledovali vajence zdravniški OUZD v Ljubljani.

Pregledi tistih vajencev, ki so bili sprejeti v zavarovanje po 8. aprilu 1939 in še niso bili zdravniško pregledani, se bodo izvršili v dneh od 1. maja do 30. junija 1940 s pismenim pozivom na delodajalce, ki so dolžni v smislu § 253. obrinega zakona poslati svoje vajence na dan poziva k zdravniški preiskavi.

Ako ne bi bil kateri izmed vajencev pozvan k zdravniški preiskavi, je to dolžan izvršiti delodajalec sam, da se vajence v določenem času zdravniško pregleda.

Lansko leto že preiskani vajenci pa bodo v dneh od 1. maja do 31. junija leta 1940. ponovno pregledani po onih zdravnikih, ki so izvršili prvi vajencev zdravniški pregled.

Gospode delodajalce prosimo, da v skrbi za zdravje delavskega naraščaja store vse, da bodo pregledi nemoteno potekali.

OUZD.

Papirniška zveza

Občni zbor naše zveze bo v nedeljo 19. maja ob 14. uri v prostorih JSZ v Ljubljani. Vse skupine papirničarjev JSZ naj pošljejo na občni zbor svoje delegate. Poročila o delovanju in o razmerah naj bodo pisana. Vabi ožji odbor Papirniške zveze.

Centralizem v del. zavarovanju in JSZ

»Slovenec« in še posebno »Slovenski delavec« sta se na veliko razpisala, da je tudi JSZ kar se tiče decentralizacije SUZOR-ja za centralizem. To sklepa iz spomenice, ki je bila v tem pogledu predložena od vseh treh strokovnih organizacij ministru za socialno politiko.

V navedeni spomenici, ki je bila objavljena v 18. številki »Delavske pravice« od 25. aprila tega leta, je povedano, da je treba to vprašanje (po nekoliko boljših strokovnjakih kot so bili pred dnevi zaradi tega od strani ZZZ v Zagrebu) proučiti in izdelati konkretne načrte, da se bo ta več stotmilijonska imovina razdelila pravično, brez razvrnotenja in trenj. Če misli »Slovenski delavec«, da je to že centralizem, če smo rekli, da bo potreben tudi, ako se izvede decentralizacija, neki skupen organ, potem pa moramo samo izjaviti, da gospodje, ki to delajo, prav nič ne poznajo vprašanj, ki so in bodo tudi pri najhujši decentralizaciji še vedno ostala, da jih bo treba na vsak način reševati — skupno.

Kje in kako se to sklada z logiko in s stališčem Jugorasa, ki je njihova vrhovna inštanca, je seveda poglavje zase.

Ameriški Slovenci o J. Gostinčarju

»Ameriška Domovina« je dne 16. marca tega leta prinesla ob Gostinčarjevem jubileju tale sestavek:

Dne 16. marca 1860 se je na Beričevem ob Savi rodil mnogim tudi v Ameriki znani gospod Jože Gostinčar, ki sedaj kot državni poslanec v pokojno mirno in vdano preživlja svoja stara leta v Vižmarjih nad Ljubljano s svojo ljubljeno soprogo Fani rojeno Bizjak (pd. Janova). Njiju prijaznost in dobrotu sta znana marsikateremu Amerikancu, ki jih je ob priliki obiskov v domovino posecal, prav tako se ona dva prav z veseljem spominjata vseh, ki so jih obiskali ter večkrat izročata pozdrave zanje.

Gospod Gostinčar je mož, ki je že veliko naredil za svoj narod. V njegovem srcu je prostor le za pravico in resnico, ljubezen do Boga in svojega bližnjega. On je mož, ki ni gledal samo na svoje lastne principe in koristi, pač pa je s trdni prepričanjem, plemenitim srcem in zaupanjem do Boga stal na braniku za delavske pravice ter z vsemi svojimi močmi odbijal izkoriščanje modernega kapitalizma. Bil je vedno v veliko pomoč revežem in jim še sedaj rad pomaga kakor pač more.

Njegovo življenje nam je odprta knjiga, iz katere lahko vidimo, koliko dobrega je že storil tudi za krščansko socialno organizacijo, pri kateri je stal leta 1894. s pokojnim dr. Janezom Ev. Krekom ob zibelki njegove rojstva. Sedaj ji je že 45 let neomajen in zvest ter se tako bori za dostojanstvo človeštva.

Verz, katerega mu je poklonil za njegovo 70 letnico g. F. Terseglav, je za g. Gostinčarja prav na mestu in se glasi: »Pravičen mož je tisti, ki hodi nepremakljivo ravno pot, brez ozira na desno ali levo, ki ljubi edino resnico in se po njej tudi ravna v svojem življenju, ki ne posluša nikogar drugega kakor edino glas svoje vesti.«

To potrjujemo vsi, da takih značajnih, neomajnih in krščanskih mož kot je g. Gostinčar v sedanjih časih potrebujemo, pa ne samo v naši stari domovini Jugoslaviji, ampak po vsem svetu, ko živimo v tako razburkanih razmerah.

G. Gostinčar pa ob svoji 80 letnici lahko s ponosom, veseljem in mirno vestjo gleda na uspehe svojega neumornega delovanja z zavestjo, da je storil mnogo dobrega za svoj narod in narod naj ga tudi upošteva.

Iz naše nove domovine Amerike pa mu ob njegovem častitljivem jubileju iskreno čestitamo in kličemo vsi sorodniki, prijatelji in znanci: »Bog mu poplačaj vsa njegova dela ter ga čuvaj še mnogo let zdravega, da nam bo mogoče za stoletnico zopet čestitati.«

Močan udarec spekulantom s koruzo je bil zadan s tem, da je naša država kupila v Bolgariji 5.000 vagonov koruze in dovolila, da se uvozi brez carine. Na produktivnih borzah so zaradi tega cene koruzi močno popustile.

Razgledi

Nemčija je poslala ultimatum oziroma zahtevo po predaji, ki je obsegala zgoraj omenjene razloge za zasedbo šele po vdoru nemških čet. Nemški poslanik na Nizozemskem je izročil svojo zahtevo nizozemski vladi potem, ko so se nemške armade že štiri ure nahajale in predirale na nizozemskem ozemlju...

Dosedanji nemški uspehi

Zavzeli so neutrjeno mesto Maastricht na južni in istotako neutrjeno mesto ter pokrajino Groningen v severni Nizozemski. To so višje ležeči predeli, ki se ne dajo poplaviti, in tudi sicer bolj izpostavljeni, tako da jih Nizozemci niso mogli in hoteli braniti ter se raje počasi umikajo na utrjene postojanke v notranjosti, ki se vlečejo od južnega konca dežele izza Maastrichta v severni smeri do reke IJssel in vzporedno z njo do Zuiderskega jezera, ki predstavlja plitev morskali zaliv. Za seboj rušijo mostove in jezove rek ter preplavljajo na ta način ogromna ozemlja, kar nemškim motoriziranim kolonom otežkoča napredovanje. V Belgiji so predrl Nemci samo do prvih utrdb belgijske obrambne črte in oblegajo sedaj trdnjavo Liege, ki je znana že iz svetovne vojne. Belgijci so izvrstni vojaki in dobro pripravljene ter odločeni, da vztrajajo. Pač pa so Nemci zavzeli po ogorčenih bojih s pomočjo padalcev in nemške manjšine letališče Vaalhoven blizu Rotterdama, ki ga skušajo angleški letalci z neprestanim bombardiranjem uničiti.

Skakalci so posebno poglavje sedanjih bojov. Nemci so jih že prvi dan bojev spustili nekaj tisoč za hrbet nizozemskih in belgijskih čet, toda dosedaj so jih še vedno sproti pobili ali zajeli, čeprav ponekod šele po ogorčenih bojih. Oblečeni so v nizozemske in belgijske, ali celo angleške uniforme, da bi prevarili ljudi. Skakalci so značilnost tako imenovane »pete kolone«, ki deluje v zaledju nasprotnikove fronte.

Ime »peta kolona« za te vrste »čet« je nastalo v poljsko-nemški vojni, ko so predirale na Poljsko štiri nemške oklopne kolone. »Peta kolona« pa so predstavljali in skakalci za hrbitom poljske vojske.

Zavezniška pomoč Belgiji in Nizozemski. Takoj po vpadu nemških čet sta zaprosili obe vladi za pomoč zavezniške vojske, ki je v resnici takoj nato začela zasedati belgijsko in nizozemsko ozemlje. Prve blindirane kolone so se že spopadle z nemško vojsko in ustavile nemško prediranje — kakor poročajo. Zavezniška vojska je vdrla tudi v Luksemburg, kjer se bi jejo hudi boji. Posebno pa se trudi zavezniško letalstvo, da dobi nadoblast v zraku. Obe stranki si neprestano bombardirata letališča, prometne objekte, vojne transporte, utrdbe in odprta mesta. Zdi se, da bo zavezniška pomoč učinkovita za Belgijce, manj pa za Nizozemce, ker so ti sami veliko manj zmožni odpora, tako da se lahko računa, da kljub pomoči ne bodo mogli posebno dolgo vzdržati na svojih utrjenih postojankah. Držati se utegnejo le v južnozahodnih primorskih krajih in na otokih.

Napad na Maginotovo črto. Obenem z napadom na Belgijo, Luksemburg in Nizozemsko so Nemci začeli ofenzivo tudi v severnem delu Maginotove črte. Nemška letala pa bombardirajo mesta v severni Franciji in v Angliji. Zavezniška letala opravljajo isto nad nemškim ozemljem. Zdi se, da je stopil boj med Nemčijo in zavezniki v odločilno razdobje. Nemčija hoče vojno še letos končati, ker se zaveda, da

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

Ako ste delavci resnično zavedni, potem vlagajte svoje prihranke v PRVO DELAVSKO HRANILNICO IN POSOJILNICO V LJUBLJANI.

Tudi delavske organizacije imajo svoj denar pri nas.

LETOS POZOR! »Dürkopp«, »Triumpf« »Styria«, »Austrodaimler« in kolesa drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke Ciril Kmetič v Dobu 110

DELAVCI! KOLESA najboljših znamk po nizkih cenah in na obroke. Vsa popravila izvršuje mehanična delavnica ANŽIC (Artač) v Kozarjah št. 133 ob Tržaški cesti.

dolgo ne more vzdržati nasprotnih blokad. V nasprotnem primeru je vojna zanjo izgubljena. To pa je vojna, ki bo po besedah nemških državnikov odločila »prihodnih sto let nemške zgodovine«. Tega se prav tako dobro zavedajo tudi nasprotniki.

Svica je v soboto 11. t. m. končala svojo mobilizacijo in to celo prej, kakor je bilo določeno ter mirno pričakuje dogodkov, odločena, da bo sovražniku trd, čeprav majhen oreh. Bajse se Svici že bliža nemška armada.

Italija se vedno bolj očitno odloča za vojno, vsaj na videz, da si pravčasno »zagotovi« svoj delež. Odvrta jo med drugim le še strah, da bi se v tem primeru Balkan odločil za vojno na nasprotni strani in pa negotovost glede zadržanja Rusije in Amerike, ki bi v tem primeru te težko nadaljevale svojo nevtralnost. Dejstvo je, da se bo Italija le težko vzdržala, da bi ne posegla v vojno, če je v resnici prepričana, kakor zatrjujejo njeni predstavniki, da bo Nemčija zmagala že to leto. Takšne prilike ne bo hotela zamuditi. A negotovost je vseeno mučna

Zahteve Strokovne zveze poljedelskega delavstva

Zadnje nedeljo meseca marca je bil v prostorih JSZ občni zbor SZPD. V odsotnosti predsednika ga je vodil poselevoedeči podpredsednik. Poročila odbornikov so pokazala velike težave, na katere zadeva Zveza pri delu. Pri volitvah je bil izvoljen odbor z nekaterimi novimi močmi. Pri slučajnostih je bila sprejeta naslednja resolucija (sklep):

»Občni zbor SZPD ugotavlja, da šteje poljedelsko delavstvo okrog 100.000 pripadnikov, tako da predstavlja najmočnejšo delavsko skupino ter je važen činitelj kmetijske proizvodnje. Vendar pa ta skupina ni niti zadostno upoštevana niti ni zaščitenjena njena delovna sila. Za enkrat je najpotrebnejše, da se izvede socialno zavarovanje poljedelskega delavstva po zgledu držav, kjer že obstoja tako zavarovanje in v skladu z domačimi razmerami. Potrebna je tudi zaščita zaslužka s pomočjo uredbe o najnižjih mezdah.

Občni zbor naglašja, da veže poljedelsko delavstvo z delavstvom ostalih strok ista stanovska socialna pripadnost. Tudi poljedelski delavec ima namreč na razpolago samo pridne roke in delovno silo. To dejstvo narekuje poljedelskemu delavstvu vzajemno sodelovanje s strokovno organiziranim delavstvom ostalih strok ter iskanje njegove pomoči pri delu za doseganje socialnih pravic. Skupno delo, skupna borba, skupna zmaga!

Občni zbor je mnenja, da se od časa, ko je nastalo v Sloveniji za dr. J. Ev. Kreka krščansko strokovno gibanje, gospodarske razmere še niso bistveno spremenile. Zato je ohranilo to gibanje vso svojo upravičenost in zato tudi pravico do obstoja. Občni zbor želi, da bi krščansko strokovno gibanje pri nas še naprej rastle in se krepilo pod idejnim vodstvom Med-

Za pravico!

Ako ima človek pravice do življenja, potem ima tudi pravico do poštnih pripomočkov, ki jih potrebuje v življenju. Temu pa nasprotuje nazaranje, da se smejo odrekati pripomočki, ki so potrebni za življenje. To nazaranje se zrcali v tem, da je delavstvo preslabo plačano. S tem se dela krivica delu. Kajti delo je, s čimer si človek služi kruh za življenje in za ohranitev onih, ki so od njega odvisni. Delo da človeku sredstva, ki so potrebna za življenje.

Zato ima delavec pravico, da dobi za svoje delo ugodnosti, ki mu zagotavljajo pošteno preživljanje. Kadar mu delo ne daje nič več potrebnih sredstev za vzdrževanje, potem se more ustvariti nezadovoljiv položaj in pravice delavcev pogaziti.

Edini vir delavca za njegov obstanek in za obstanek njegove družine je torej zaslužek. Zato pa mora biti njegov zaslužek dovolj velik, da pošteno preživi sebe in da lahko pošteno vzgoji svoje otroke. Nepravilno nizka mezza je pogaženje delavčevih naravnih pravic. Če so pogažene, mora iti delavstvo v boj proti krivici. V očigled temu je potrebno, da vlada med delavstvom sporazum in da nastopa

stvar, in prenapljenost ni nikjer dobra.

Rusija je sklenila 11. t. m. trgovsko pogodbo z Jugoslavijo in s tem okrepila svoje postojanke na Balkanu, ki jih ne bo tako lahko »žrtvovala«.

Amerika je v znamenju psihološkega preobrata, ki kaže, da se bo prej ali slej odločila, da poseže aktivno v sedanjo vojno, ki odloča ne le o usodi ampak tudi Amerike same, saj vse bolj zadeva njene interese.

Na norveškem bojišču se ni primerilo nič novega. Nemci čistijo južno Norveško, v Narviku pa oboji krepijo svoje sile z novimi pošiljkami orožja in vojaštva. Najbrž pa bodo Angleži opustili obleganje, ker Narvik, odkar je razdejano, ne more več služiti za nemško prevoze železne rude in je tako izgubil na svojem pomenu.

Angleška vlada se je spremenila — končno. Chamberlaina je opozicija, ki ga je dolžila, da je s svojo neodločenostjo zakrivil neuspehe na Norveškem, prisilila, da je odstopil. Novo vlado je sestavil voditelj opozicije Churchill.

Tudi francoska vlada se je nekoliko spremenila. V vlado je stopilo nekaj desničarskih strank, tako da predstavlja sedanja vlada koncentracijsko vlado.

narodno krščanske strokovne zveze, tako da bi združilo vse delavstvo, ki se hoče boriti za izvedbo krščansko-socialnih načel v gospodarskem in socialnem življenju ter dvig delavskega stanu pošteno, iskreno ter brez ovinkov k skupnemu in enotnemu delu.

Njive poljedelskega delavstva so še skoro popolnoma nezorane. Mnogo delavcev potrebujejo. Zelimo, da bi jih našla Strokovna zveza poljedelskega delavstva, da bi se zbrali okrog nje, da bi jim pomagal po svojih močeh tudi vsak naš tovariš, ker bo le na ta način ta organizacija mogla izpolniti svoj namen: koristiti delavstvu.

ODUETNIK
DR. BRECELJ MARIJAN
je odprl svojo pisarno
V LJUBLJANI
CIGALETOVA 3
(poleg sodnice)

Urednikova pošta

Vsem skupinam JSZ in dopisnikom! Da se obvarujemo neprijetnosti, kakor se je zgodilo n. pr. z zadnjim dopisom iz Vevč, ne bomo odslej objavili nobenega dopisa, ki ne bi bil opravljen s štampiljko in podpis skupine — razen seveda tiste, za katerih resničnost je urednik osebno prepričan. Izjema so le običajna naznanila sestankov in sej. — Urednik.

skupno za svoje pravice. Če bo delavstvo razcepjeno, bo imel od tega korist samo podjetnik. Zato je želeli, da se doseže sporazum med delavci v organizacijah, ker le potem se bo človeštvo dvignilo do gotove blaginje in do položaja, ki bo dostojen človeka.

Statistično poročilo Zveze narodov navaja poročilo, kako se je podražilo življenje v posameznih državah od izbruha sedanje vojne. Tako se je od septembra 1939 podražilo življenje na Kitajskem za 126%, v Rumuniji za 50%, Mandžuriji za 25%, Jugoslaviji za 26%, Angliji in Estoniji za 14%, Palestini za 15%, na Japonskem za 16 odstotkov, Švedskem za 10%, v Belgiji in Norveški za 8%, Argentini, Svici in Peruju za 0,6%, v Grčiji in na Madžarskem za 4%, v Kanadi za 8 odstotkov in v USA za 1%. (Trgovski list od 8. maja 1940.)

Kupujte pri tistih, ki oglašujejo v našem listu!

V teh težkih časih

Delavstvo je v svoji borbi za izboljšanje svojega socialnega položaja v družbi, skozi dolga leta opozarjalo na vso gnulobo, ki se širi v njej in je bilo tudi prepričano, da bo slej ko prej prišlo do poloma, da bo nastal kaos in zmešnjava med vladajočimi plastmi družbe. Delavske zahteve, ki so bile res minimalne, se niso upoštevale, ampak je moralo biti delavstvo tisti faktor v človeški družbi, ki je moral na svojih ramah nositi ves riziko (težkih razmer), da je mogel vladajoči razred lepo v miru in v blagostanju uživati sadove, ki mu jih je ustvaril delovni človek. Delavec je bil samo pridobitno sredstvo, ki je veljal kot mrtvo blago, ki ga kupuješ po dnevnih cenah in potem dražje prodaj. Vrednost dela se ni računala po dejanski storitvi in po življenjskih potrebah delavca, temveč zgolj po povpraševanju in po trgovskih potrebah, upoštevajoč umazano konkurenco in trgovsko prefriganost. Vrednost dela se je preračunavala kot mrtvo blago, ki mora prinašati toliko in toliko procentov dobička. Delo ni postalo življenjska naloga človeka, ki naj služi za ohranitev življenja in izpolnjevanje njegove življenjske naloge, temveč je postalo sredstvo onim redkim, ki so si nagromadili toliko in toliko kapitala, ki so z njim hoteli obvladati svet in ustvariti nove in moderne sužnje, ki bodo služili napol zastoj in bodo slepo pokorni in bodo zadovoljni z drobtinami, ki bodo padale z gospodove mize. Čudni paradoksi, ki hočejo biti resnični in ki hočejo danes delovnega človeka prepričati, da je svet lepo in pravično urejen in da so oni, ki se s to ureditvijo ne strinjajo samo temni elementi, ki jih je treba uničiti in jim onemogočiti vsako plodno delo. Zato mi čudno, da smo se znašli v tako čudnem vrtincu, iz katerega danes ne vemo kakšen bo izhod. Eno pa vemo, da bo vladajoči razred moral priznati dostojanstvo in življenjski obstoj širokim ljudskim množicam ne samo na papirju in s praznimi obljubami o enakopravnosti, temveč se bo morala ta enakopravnost pokazati tudi v dejanju. Delavec nima danes kaj izgubiti, ker je moral že itak vse dati in so mu ostale samo še delovne roke, ki vsak dan ustvarjajo in v teh časih ne ustvarjajo nikoli dovolj za dostojno življenje in je cena, s katero plačujejo delo tako nizka, da delavec z njo ne more shajati.

Pot k ureditvi bo danes mnogo težja kakor takrat, ko se je to gorje nad delavcem začelo uveljavljati. Danes je svet padel že tako daleč, da bo težko vstal iz težav v katerih živimo. Danes čitamo vsak dan v časopisih o pozivih in o številnih razlagah današnjih težav. Res je, da je delavec merodajne činitelje na to kar danes nastaja opozarjal že dolga, dolga leta in je njegov glas ostal glas upijočega v puščavi in ni prodril sten gluhih ušes vladajoče družbe. Ko se bodo razmere spreminjale in ko se bo koval nov red, si bo tudi delavstvo znalo utreti pot do boljših razmer, ki morajo priti.

To sem napisal samo kot odmev na mizerne razmere, ki so zavladale svetu in katerih delavstvo ni prav nič krivo in jih mora vendarle ono v največji meri samo nositi. Delavstvo je pozitivno delalo na ureditvi razmer in je bilo v vseh svojih zahtevah odbito in odrinjeno iz vseh tistih mest, kjer se je kovala usoda našega gospodarskega in javnega življenja. Danes pa se jasno vidi, kam je ta družabni red pripeljal človeško družbo in da ni iz tega kaosa, ki je nastal, drugega izhoda, kakor priznati delovnemu človeku njegovo dostojanstvo in dati delu tisto ceno, ki jo zasluži.

Stankov.

Delavska
GLASILO PRAVICA
KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izbaža vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon številka 4048. Številka pošt. čakovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Joško v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Zamer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. z. s. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejoo)